

בית המשפט המחוזי חיפה

13 ינואר 2020

ע"ו 19-12-46513 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

בפני: השופט ש' ברלינר, שופט עמית

פלוני

המערער:

נגד

הוועץ המשפטי לממשלה

המשיב:

בשם המערער: עו"ד מועלם, ס"צ
בשם המשיב: עו"ד סרי, פמ"ח

פסק דין זה ניתן לפרסום

פסק דין

1. ערעור על החלטת הוועדה הפסיכיאטרית (עו"ד טסלר, יו"ר, ד"ר קריץ, ד"ר מרגולין, חברים), מיום 21.11.19, לפיה לא אישרה הוועדה למערער לצאת לחופשות, כלל.
2. המערער יליד 1993, תושב המרכז, רווק, סובל ממחלת נפש – סכיזופרניה פרנואידית, מהפרעת אישיות דיסוציאלית, ומכור לסמים מגיל צעיר. מעורבותו בפלילים נפרסת על פני 6 עמודי תדפיס המידע הפלילי המונח בפני, ובגינם נגזרו עליו עונשים, לרבות מאסרים, וכן הוצאו כלפיו 3 צווי אשפוז: הראשון - ביום 2.8.17 (ת"פ 64020-07-17 שלום רמלה), לתקופה מרבית של 3 שנים. השני - ביום 14.12.17 (ת"פ 56395-09-17 מחוזי מרכז), לתקופה מרבית של 20 שנה החל מיום 2.8.17, בגין שתי עבירות שוד. השלישי - ביום 20.2.18 (ת"פ 24481-05-17 שלום רמלה), לתקופה מרבית של שנתיים.
3. על פי הקבוע בחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991 (להלן – החוק), מקיימת הוועדה הפסיכיאטרית לפחות אחת ל-6 חודשים דיון בעניינו של המערער, והיא מוסמכת, בין היתר, לאשר לו לצאת לחופשות וכן לקבוע את תנאיהן. ככלל, יש לאשר לחולה יציאה לחופשות העשויות לקדם את תהליך החלמתו ושיקומו, כל עוד אין בכך כדי להעמיד את החולה, ובעיקר את הציבור, (שלמען בטחונו לא ניתן היה להמשיך בהליך הפלילי ולנקוט באמצעי הענישה הפלילית מחמת אי מסוגלותו של המערער לעמוד לדיון), בפני סיכון שאין זה ראוי להעמיד לפתחם.

בית המשפט המחוזי חיפה

13 ינואר 2020

ע"ו 19-12-46513 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

4. בדיון הקודם בפני הוועדה ביום 23.5.19 העריכה הוועדה כי יש במערער מסוכנות לעצמו ברמה נמוכה, ולאחרים ברמה גבוהה. היא החליטה לא לאפשר לו לצאת לחופשות כלל, ופירטה בנימוקה, בין היתר, כי "מדובר בן 25, מוכר למערכת, מאובחן כחולה מסכיזופרניה פרנואידית על רקע של שימוש בסמים, [בעל] עבר פלילי עשיר, אשפוזים רבים בארבעה צווים, אשר תקופה מירבית שלהם מסתיימת בשנת 2034. ... הפרקליטות הביעה התנגדות להוצאתו לחופשות ונימקה זאת באירועים רבים, ובשימוש חוזר בסמים בתוך המחלקה, אפילו בחודש אפריל. הוועדה סבורה כי [המערער] נמצא עדיין במצב פסיכוטי פעיל, חסר כל תובנה למצבו, שיפוטו חלקי, ... בבאר יעקב, שם ניסו לתת לו הזדמנות ולאשר לו חופשות, אולם [הוא] הפר את האמון שנתנו בו וניסה לברוח, ולכן הוחזר לשער מנשה לביטחון מירבי, כלומר – לא ניתן לסמוך עליו במצבו הנוכחי."

5. בדיון הנוכחי מיום 21.11.19, רשמה הוועדה כי חל שיפור קל במצבו של המערער, העריכה כי המסוכנות שבו לעצמו ולזולת היא ברמה נמוכה, אך, סברה, על אף זאת, כי לא ניתן להוציאו לחופשה. הוועדה הסבירה כי "יחד עם זאת, מרבה [המערער] לבקש מהוועדה כי יתנו לו אדולן ולכן לא ברור אם באמת הפסיק ליטול סמים במהלך אשפוזו או שעדיין מקבל סמים ממשפחתו. כמו כן, מנסה להסתיר טיפול תרופתי, וייתכן שאינו נוטל את כל הטיפול." עוד התייחסה הוועדה לליווי הנדרש לגבי המערער, על ידי הסב בן ה – 77 שאת דבריו שמעה, וסיכמה כי "לא ניתן לשקול כרגע חופשות קצרות בליווי".

6. על כך מלין המערער. לטענתו בא כוחו המלומד עו"ד מועלם, חל אכן שיפור במצבו של המערער, מסוכנותו היא ברמה נמוכה, וניתן על כן להוציאו לחופשה בליווי. הסב אשר הסביר לוועדה כי אינו חפץ בחופשות קצרות, אלא בארוכות, ילווהו. אף אם הסכים הסב לחופשות ארוכות, לטענתו, אין סיבה לשלול מן המערער חופשות קצרות, בהן לא ייגרם סיכון של ממש לציבור. כמו כן מסתמך ב"כ המערער על הפניית המחלקה אל הוועדה, מיום 14.11.19 בה כתבו הרופאים כי "מסוכנות עצמית: אין. מסוכנות לאחרים: נמוכה. יעד אלימות אפשרי: לא קיים", וסיכמו כי "מדובר בגבר בן 26, תושב לוד. מגיל התבגרות התחיל להשתמש בחומרים פסיכו אקטיביים שונים. בעל רקע פלילי משמעותי – שהה במעצרים ומאסרים בגין גנבות, סחר בסמים, אלימות. עבר אשפוזים פסיכיאטריים חוזרים כולל בכפייה. הפעם אושפז בבית"ח באר יעקב בתוקף צו אשפוז מתאריך 14.12.17. במהלך אשפוזו הושג שיפור ניכר במצבו. התארגן במישור אפקטיבי והתנהגותי. לא היה מעורב יותר באירועים חריגים, לא גילה התנהגות תוקפנית. נשלחה בקשה להעברתו לאשפוז [חזרה] לבית"ח באר יעקב. על כן הננו מבקשים לאשר לנ"ל חופשות קצרות בליווי ללא לינה."

בית המשפט המחוזי חיפה

13 ינואר 2020

ע"ו 19-12-46513 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

7. עמדת המשיב היא כי הוועדה אמנם העריכה כי יש במערער מסוכנות ברמה נמוכה, אך מסקנה זו אינה תואמת את הנתונים שעמדו בפניה, שכן מסוכנותו של המערער מוכחת ממסכת האירועים בהם הוא מעורב, הן בעבר בבריחות ובעבירות שביצע במהלך החופשות, והן עד לאחרונה, כרשום בעמ' 4 לפרוטוקול. על כך משיב ב"כ המערער כי אירועים אלה של קשירה כשהמערער נצפה תוקפני מילולית ופיזית, החשש לבריחה שהביא גם לליווי משטירי בהבאתו לבית המשפט, דרישת המערער מן הסב להביא סמים למחלקה, קשירתו באלונקה עם שני אנשי צוות בעת הבאתו לבדיקה בבית החולים הלל יפה, כל זה לא היה בפני הוועדה, ועל כן יהיה זה מוצדק להחזיר את הדיון אליה, ומכל מקום ספק לדעתו, אם יכול בית המשפט לקחתם בחשבון, לצורך החלטתו בערעור.

8. לאחר שעיינתי בחומר המונח בפני ושקלתי את טענות הצדדים, אני מחליט לדחות את הערעור.

9. לוועדה הפסיכיאטרית שיקול דעת רחב באשר להענקת חופשות לחולה המאושפז בכפיה במסלול הפלילי הקבוע בחוק. שיקוליה לגבי חולה כזה צריכים להיות נקיים מכל שיקול של ענישה, נקם, גמול והרתעה. הטיפול בחולה הפלילי הוא אותו טיפול הניתן לחולה האזרחי. המחלה היא אותה מחלה. הרופאים הם אותם הרופאים וכולם הם באותו בית חולים, באותה מחלקה. מטרת האשפוז בחולה פלילי כמוה כמטרת האשפוז של החולה האזרחי: להגן על החשופים לסיכון מחמת מצבו הנפשי של החולה מחד, ולטפל בחולה ובמחלתו מאידך, להביא לייצובו ושיפור מצבו, אף לשיקומו, כך שניתן יהיה להחזירו לחיים בקהילה, אם כאחד האדם, או תחת מגבלות, במסגרת ובמצבים שהחוק מאפשר זאת, בלא לחשוף אותם לסיכון שאין לשאת בו. אולם, באשר לחולה הפלילי, ההבדל בינו לבין האזרחי הוא שהחולה הזה כבר מימש את המסוכנות שבו בבצעו מעשי עבירה. חולה אזרחי המפנה את מסוכנותו אך כלפי עצמו אינו עובר עבירה. החולה הפלילי מפנה את מסוכנותו כלפי הזולת, הציבור. לפיכך, באשפוז הכפוי הפלילי מושם הדגש על המסוכנות (המוכחת), שנבדקה וראויה נבחנו על ידי בית המשפט אמנם בעיקר על יסוד ולאחר קבלת חוות דעת פסיכיאטרית) של החולה לציבור, ועל כן נקבעו כללים נוקשים יותר באשר לתנאי האשפוז לגבי חולה פלילי, בהשוואה לאזרחי. (ר' בשי"פ 2305/00 פלוני נ' מדינת ישראל, מיום 29.8.2000).

10. על רקע זה, ולאחר עיון בחומר המונח בפני, איני שותף כלל ועיקר להערכת המחלקה והוועדה כי יש כיום במערער אך מסוכנות ברמה נמוכה, זאת שעה שהוא מוכיח, כל פעם מחדש, את מסוכנותו לעצמו ולזולת. בהיותו מכור לסמים, התמכרות המאיצה ומגבירה את ביטויי

בית המשפט המחוזי חיפה

13 ינואר 2020

ע"ו 46513-12-19 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

מחלת הנפש שבו המונעת ממנו גם את הסיכוי, אפשר שלא לחלוטין, להיגמל. בוודאי לא במסגרת תכנית שיקום וגמילה קפדנית, במסגרת מתאימה.

11. כאמור, שאלת המסוכנות היא שיקול מרכזי בהחלטת הוועדה אם להעניק לחולה חופשה. אך אין זה שיקול בלעדי. החוק מציין, ברשימה בלתי סגורה, מגוון שיקולים אשר יש לשקלם בעת הדיון בסוגיה, ובהם "סיכויי שיקומו של החולה והתנאים לשיקום, ובכלל זה הטיפול הדרוש לשיקומו והסכות (פרוגנוזה) לגביו, נסיבות העבירה שבשלה ניתן צו האשפוז ... , עברו הפלילי של החולה ומשך הזמן שחלף מאז תחילת האשפוז ...". (ס' 28(ב) של החוק).

12. שיקולים אלה מבטאים במידה רבה את הצורך בהתייחסות לתמונת המצב הכוללת לגבי החולה. לגבי המערער ניתן לומר, ראשית דבר, כי המסוכנות שבו שלדעתי אינה נמוכה, כיום, על אף השיפור שאולי הושג במצבו, אינה מצדיקה הענקת חופשה. כך גם עברו הפלילי שאינו קל והרב בפריטיו כרשום בתדפיס המידע הפלילי המונח בפני. בשיקומו טרם הוחל כלל. התמכרותו לסמים המהווה ביטוי ומאיץ למחלתו הנפשית, שרירה וקיימת. בריחותיו החוזרות ונשנות מראות כי לא קיימת בו תובנה מספקת עד כי ניתן יהיה לבטוח בו, במידה הנדרשת, כי לא יחזור לסורו בעת הימצאו מחוץ למסגרת מפקחת ומטפלת של אשפוז במתחם בית החולים. הסב אינו נראה בעיני כמלווה מתאים היכול להטיל מרות על המערער. גם אורך הזמן שחלף מאז תחילת האשפוז אינו כה ארוך, שעה שהצו האחרון בעניינו הוא מיום 20.2.18.

13. כמו כן נראה לי כי ערכאת הערעור אינה יכולה להתעלם מן הקורה עם החולה בתקופת הזמן שחלפה מאז הדיון בוועדה ועד לדיון בערעור עצמו. כך במיוחד שעה שכל החלטה של הוועדה ושל בית המשפט בנושא שבפנינו היא החלטה לשעתה, תוך לקיחה בחשבון, כנתון בעל משקל, את מצבו ומסוכנותו הנוכחיים של החולה, בהתחשב בנתונים מעודכנים. אירועים כאלה יכול שיאירו באור שונה את מצבו של החולה, לכאן או לכאן, וישפיעו על כן, על החלטת ערכאת הערעור.

14. אוסיף עוד : אין לפגוע בחירותו ובכבודו של חולה הנפש מעבר למידה הנדרשת. כבודו וחירותו נגזרים משניים : מחד, חירות מפני מגבלות חיצוניות בלתי מוצדקות, מופרזות ושאין דרושות, ומאידך, חופש לפעול ובטא את עצמו ואת אישיותו על פי כישוריו ויכולותיו, ולנהל חיים תוך תקווה לקידום וקיום מסכת חיים אנושית ראויה, הנתמכת על ידי זכויות חברתיות מוכרות, ומוגנת מהתערבות חיצונית מופרזת ומגבילת חירות שלא לצורך מצד הרשות והחברה. במקרה דנן, ההתערבות בהגבלת חירותו של המערער נדרשת והכרחית. שחרורו לחופשות במצבו הנוכחי לא יתרום דבר לחירותו וכבודו כאדם. ההיפך הוא הצפוי. הדבר

בית המשפט המחוזי חיפה

13 ינואר 2020

ע"ז 46513-12-19 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה

(כמעט בוודאות) יביא אותו לחזרה אל מתכונת האירועים כמקודם: הרס עצמי של שימוש בסמים והאצת פעילות מחלתו, דבר אותו יש למנוע.

15. סוף דבר: טרם הושג במערער אותו שיפור במצב הנפשי שיש עימו הפחתת מסוכנות המאפשרת יציאה לחופשה. היציאה כעת לחופשה אך תזיק לו, בהעדר שיקום, גמילה, והסדרי חיים תומכים מחוץ למסגרת של אשפוז. במצב דברים זה יש להשאיר את החלטת הוועדה בעינה.

16. לאור כל האמור, הערעור נדחה.

ניתן היום, ט"ז טבת תש"פ, 13 ינואר 2020, בהעדר הצדדים.

שמואל ברלינר, שופט עמית